

არაოფიციალური თარგმანი

სტრასბურგი, 2011 წლის 9 ნოემბერი

ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო (CCJE)

დასკვნა #14 (2011)

ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის საყურადღებოდ

„მართლმსაჯულება და საინფორმაციო
ტექნოლოგიები (IT)“

მიღებულია CCJE-ს მე-12 სხდომაზე
(სტრასბურგი, 2011 წლის 7-9 ნოემბერი)

A. შესავალი

1. 2011 წელს ევროპის მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭომ მიზნად დაისახა სასამართლო პროცესის არამატერიალიზაციის შესახებ დასკვნის შემუშავება მინისტრთა კომიტეტის საყურადღებოდ. მსჯელობის შედეგად, CCJE მივიდა დასკვნამდე, რომ სახელწოდება „მართლმსაჯულება და საინფორმაციო ტექნოლოგიები“ გაცილებით სრულყოფილად და მარტივად აღსაქმელად ასახავს წინამდებარე დასკვნის საგანს, ვიდრე წინა სათაური. შედეგად, აღნიშნული დასკვნისათვის მოცემული სახელწოდება შეირჩა.

2. დასკვნა მომზადებულ იქნა CCJE-ს უკვე არსებული დასკვნებისა და მოსამართლეთა „დიდი ქარტიის“ საფუძველზე, ასევე, CCJE-ს მიერ სასამართლო პროცესის არამატერიალიზაციის შესახებ მომზადებულ კითხვარზე წევრ სახელმწიფოთა პასუხებისა და ექსპერტის - ქ-ნი დორი რეილინგის (ნიდერლანდები) მიერ მომზადებული წინასწარი ანგარიშის მიხედვით.

3. წინამდებარე დასკვნის მომზადებისას CCJE-მ აგრეთვე გაითვალისწინა ევროპის საბჭოს შესაბამისი დოკუმენტები, კერძოდ, 1981 წლის „კონვენცია კერძო პირთა დაცვის შესახებ პირადი მონაცემების ავტომატიზებულ დამუშავებასთან მიმართებაში“, ასევე, მართლმსაჯულების ეფექტურობის ევროპული კომისიის (CEPEJ) მიერ მომზადებული ანგარიში „ევროპული სასამართლო სისტემები“ (2010წ. რედაქცია) (კერძოდ, თავი 5.3 - ინფორმაციული და საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები სასამართლოში). დასკვნის მომზადებისას CCJE-მ ასევე გაითვალისწინა ისეთი საერთაშორისო-სამართლებრივი დოკუმენტები, როგორებიცაა: ევროკავშირის „ევროპული მართლმსაჯულების სტრატეგია“ და ევროკავშირის „მონაცემთა დაცვის დირექტივა, ევროპარლამენტისა და ევროსაბჭოს დირექტივა 95/46/EC ფიზიკურ პირთა დაცვის შესახებ პირადი მონაცემების დამუშავებასთან და ამ მონაცემების თავისუფლად გადაცემასთან მიმართებაში.

B. დასკვნის გავრცელების სფერო და ზოგადი პრინციპები

4. წინამდებარე დასკვნა ეხება სასამართლოებში თანამედროვე საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების (IT) გამოყენების საკითხს. დასკვნაში ყურადღება გამახვილებულია იმ შესაძლებლობებზე, რასაც IT სთავაზობს სასამართლო სისტემას და მის ზეგავლენაზე სასამართლო პროცესებზე. კერძოდ, დასკვნა განიხილავს ისეთ საკითხებს, როგორებიცაა: მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა, კანონის უზენაესობა, მოსამართლეთა და სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა, სასამართლოების ფუნქციონირება და მხარეთა უფლება-მოვალეობანი. დასკვნა არ ეხება საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ტექნიკურ ასპექტებს.

5. საინფორმაციო-საკომუნიკაციო ტექნოლოგიები მართლმსაჯულების აღსრულების გაუმჯობესების ინსტრუმენტი და საშუალება უნდა იყოს, ხელი შეუწყოს მომხმარებლებისათვის სასამართლოს ხელმისაწვდომობას და განამტკიცოს ადამიანის უფლებების ევროპული კონვენციის (ECHR) მე-6 მუხლში მოცემული გარანტიები: მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა, მიუკერძოებლობა,

მოსამართლის დამოუკიდებლობა და სამართლიანი სასამართლო განხილვა გონივრულ ვადებში.

6. ევროპის სასამართლოებში ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვამ საფრთხის ქვეშ არ უნდა დააყენოს მართლმსაჯულების ადამიანური და სიმბოლური ასპექტები¹. თუკი მართლმსაჯულება მომხმარებელთა მიერ აღქმული იქნება, როგორც მხოლოდ წმინდად ტექნიკური სფერო და არ იქნება გათვალისწინებული მისი რეალური და ფუნდამენტური ფუნქცია, მაშინ მართლმსაჯულების დეჰუმანიზაციის რისკი შეიქმნება. მართლმსაჯულება ჰუმანურია და იგი ამ ჰუმანურობას უნდა ინარჩუნებდეს, რადგანაც უპირველეს ყოვლისა, იგი ადამიანებს და მათ დავებს ეხება. აღნიშნული ყველაზე კარგად ჩანს დავის მხარეების და მათი მოწმეების ქცევის შეფასებისას, რასაც საქმის განმხილველი მოსამართლე ახორციელებს საქმის სასამართლოში განხილვის პროცესში.

7. მოსამართლეთა დიდი ქარტია მოსამართლეებს აკისრებს ერთობლივ პასუხისმგებლობას შესაძლებელი გახადონ დავების სწრაფი, ეფექტური და ხელმისაწვდომი გადაწყვეტა. მოსამართლეებმა უნდა განსაზღვრონ ინფორმაციული ტექნოლოგიების უპირატესობა და მათი ნაკლი, რათა გამოავლინონ და გამორიცხონ მართლმსაჯულების ეფექტური აღსრულების თვალსაზრისით არსებული ნებისმიერი რისკი. ინფორმაციულმა ტექნოლოგიებმა არ უნდა შეამცირონ მხარეთა პროცესუალური უფლებები, ხოლო მოსამართლეებმა არ უნდა დაივიწყონ მსგავსი რისკების შესახებ, რადგანაც ისინი პასუხისმგებელნი არიან უზრუნველყონ მხარეთა უფლებების დაცვა.

8. მოსამართლეებმა მონაწილეობა უნდა მიიღონ ინფორმაციული ტექნოლოგიების ზეგავლენის შეფასებაში, განსაკუთრებით თუ გადაწყვეტილი იქნება, ან იმის აუცილებლობა შეიქმნება, რომ დოკუმენტების წარმოება და/ან სამართალწარმოება ელექტრონული საშუალებების გამოყენებით განხორციელდეს. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ხელს არ უნდა უშლიდეს მოსამართლეს, დამოუკიდებელად და მიუკერძოებლად განახორციელოს მართლმსაჯულება.

9. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ყველა ადამიანისათვის არ არის ხელმისაწვდომი. მოცემულ ეტაპზე ინფორმაციის წვდომის ტრადიციული ხერხები გაუქმებული არ უნდა იქნას. სასამართლოებში არ უნდა აღმოიფხვრას საინფორმაციო-საცნობარო მომსახურება (Help desks) და დახმარების სხვა ფორმები, იმ მცდარ არგუმენტზე დაყრდნობით, რომ ინფორმაციული ტექნოლოგიების მეშვეობით მართლმსაჯულება „ყველასათვის ხელმისაწვდომი გახდა“. აღნიშნული პრობლემა განსაკუთრებით მწვავედ დგას მაშინ, როდესაც საქმე მოწყვლადი პირების დაცვას ეხება.

10. ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებამ არ უნდა შეამციროს პროცედურული გარანტიები მათთვის, ვისთვისაც ახალი ტექნოლოგიები ხელმისაწვდომი არ არის. სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ, რომ მხარეებს,

---

¹ სიმბოლიზმსა და მართლმსაჯულებას შორის ურთიერთკავშირი და სასამართლო პროცესების დერიტუალიზაციის ტენდენცია თანამედროვე დემოკრატიებში, იხ. ა. გარაპონის (A. Garapon) *“Bien juger – Essai sur le rituel judiciaire”* (ოდილ ჯაკობ, პარიზი, 2001), ასევე გთავაზობთ ვრცელ ბიბლიოგრაფიას დანართში.

რომლებისთვისაც ხელმისაწვდომი არ არის ახალი ტექნოლოგიები, გაეწიოთ კონკრეტული დახმარება ამ სფეროში.

11. ვითვალისწინებთ რა იმ მნიშვნელოვან როლს, რომელსაც დღეისათვის ინფორმაციული ტექნოლოგიები თამაშობენ მართლმსაჯულების აღსრულების საქმეში, განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია უზრუნველყოფილ იქნას, რომ ინფორმაციული ტექნოლოგიების ფუნქციონირებისას წარმოქმნილი სირთულეები, თუნდაც მცირე დროის განმავლობაში, ხელს არ უშლიდეს სასამართლო სისტემას მიიღოს გადაწყვეტილებები და გასცეს ბრძანებები აუცილებელი პროცესუალური მოქმედებების შესახებ. ალტერნატიული გზები ყოველთვის უნდა იყოს ხელმისაწვდომი, როდესაც ინფორმაციული სისტემები ფუნქციონირებენ, ან წარმოიშვება ტექნიკური ინციდენტი, რათა თავიდან ავიცილოთ სასამართლოს საქმიანობაზე რაიმე სახის უარყოფითი ზეგავლენა.

12. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს შემოთავაზებული კანონპროექტების წინასწარ შეფასებას და ამ კანონპროექტების მიღებასთან დაკავშირებით ახალი საქმეების შესაბამისი ინფორმაციული დამუშავების საჭიროების გათვალისწინებას. CCJE რეკომენდაციას იძლევა, რომ აღნიშნული კანონპროექტები ძალაში მხოლოდ მას შედეგ შევიდეს, როდესაც ინფორმაციული სისტემები ახალ მოთხოვნებზე იქნება მორგებული, ხოლო სასამართლოს პერსონალი სათანადო მომზადებას გაივლის.

13. სამართალწარმოების განხორციელება ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია საერთაშორისო და ევროპული სასამართლოების თანამშრომლობის სფეროში. ინფორმაციული ტექნოლოგიები განსაკუთრებით აქტუალურია ისეთ სფეროებში, როგორებიცაა წევრი ქვეყნების სასამართლოებს შორის თანამშრომლობის ფარგლებში სასამართლო დავალებათა თუ სხვა მოთხოვნათა გადაცემა, სასამართლო დოკუმენტების გადაცემა და კომუნიკაცია, ასევე ტრანსსასაზღვრო თანამშრომლობა მტკიცებულებათა მოპოვების მიზნით (მაგალითად, ვიდეო-კონფერენციის მეშვეობით). CCJE რეკომენდაციას უწევს წევრ სახელმწიფოებს, შეიმუშაონ ერთმანეთის ეროვნული საინფორმაციო სისტემების წვდომის მეთოდები, და შექმნან ერთმანეთთან თავსებადი სისტემები. აღნიშნული არის იმისი გარანტია, რომ ინფორმაციული ტექნოლოგიები დაბრკოლებებს კი არ შექმნიან, არამედ ხელს შეუწყობენ სხვადასხვა ქვეყნის მოსამართლეთა თანამშრომლობას.

14. CCJE მიესალმება რიგ სახელმწიფოთა მიერ მიღებულ გადაწყვეტილებას ევროკავშირის რეგულაციების დანერგვის თაობაზე, რომლებიც საშუალებას აძლევს რომელიმე ქვეყნის რეზიდენტებს, აღძრან სამოქალაქო სარჩელები სხვა ქვეყანაში; გარდა ამისა, ამ რეგულაციებით საერთაშორისო თანამშრომლობის გაღრმავების კონტექსტში ვიდეო-კონფერენციის ჩატარებაა შესაძლებელი.

15. ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება აუმჯობესებს მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობას, მის ეფექტურობასა და გამჭვირვალობას ზრდის. მეორეს მხრივ, ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვა დიდ ფინანსურ ინვესტიციებთან არის დაკავშირებული. CCJE-ს რეკომენდაციით, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა უნდა გაუმჯობესდეს ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით, შესაბამისად,

ამ მიზნით სახელმწიფოებმა უნდა გამოყონ სათანადო ფინანსური რესურსები სასამართლო სისტემისათვის.

16. სასამართლოს არქივში, ინდივიდუალური საქმეების მასალებში, მოსამზადებელ ჩანაწერებსა და პროექტებში, სასამართლო პროცესებისა და სასამართლოს მართვის შეფასების სტატისტიკურ მონაცემებსა და სასამართლო გადაწყვეტილებებში დაცული მონაცემებისა და ინფორმაციის მართვა მონაცემთა უსაფრთხოების სათანადო დონის დაცვით უნდა განხორციელდეს. სასამართლოებში ინფორმაცია ხელმისაწვდომი უნდა იყოს მათთვის, ვისაც ეს ინფორმაცია სამსახურეობრივი მოვალეობების შესრულებასთან დაკავშირებით ესაჭიროებათ.

17. სასამართლოებისათვის გადაცემული დავების ხასიათის გათვალისწინებით, გარკვეულ სასამართლო გადაწყვეტილებათა ონლაინ ხელმისაწვდომობამ შესაძლოა რისკის ქვეშ დააყენოს ადამიანის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლება და საფრთხე შეუქმნას კომპანიათა ინტერესებს. შესაბამისად, სასამართლოებმა და სასამართლო ორგანოებმა უნდა უზრუნველყონ მონაცემთა დასაცავად შესაბამისი ღონისძიებების გატარება კანონმდებლობის მოთხოვნების დაცვით.

18. CCJE მხარს უჭერს ინფორმაციული ტექნოლოგიების, როგორც სასამართლოსა და მასმედიას შორის კომუნიკაციის გაუმჯობესების ინსტრუმენტის განვითარებას, რომელსაც შეუძლია ხელი შეუწყოს მედიისათვის სასამართლო გადაწყვეტილებების ადვილად ხელმისაწვდომობას და დაგეგმილი სასამართლო განხილვების თაობაზე შეტყობინებას.

C. ინფორმაციული ტექნოლოგიები და მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობა

19. სრული, ზუსტი და უახლესი ინფორმაცია მართლმსაჯულების პროცესუალური ასპექტების თაობაზე, მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის გარანტიის ფუნდამენტალურ ასპექტს წარმოადგენს, რომელიც ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლშია ასახული. შესაბამისად, მოსამართლეებმა უნდა უზრუნველყონ სწორი და ზუსტი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა სასამართლო პროცესის მონაწილე ნებისმიერი პირისთვის. ზოგადად, ასეთი ინფორმაცია უნდა მოიცავდეს ინფორმაციას დეტალებისა, ან მოთხოვნების თაობაზე რომლებიც საქმის საქმის წარმოებასთანაა დაკავშირებული. აღნიშნული ზომები აუცილებელია მხარეთა თანასწორობის უზრუნველსაყოფად.

20. ნებისმიერ შემთხვევაში, მართლმსაჯულება არ შეიძლება მოწყვეტილი იყოს მისი მომხმარებლებისაგან, ხოლო ინფორმაციული ტექნოლოგიების დანერგვა არ უნდა იქნას გამოყენებული, როგორც სასამართლოების დახურვის/გაუქმების გამამართლებელი საბუთი.

21. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ახალ შესაძლებლობებს ქმნიან, რათა სასამართლოს მომხმარებლებისთვის მიწოდებული იყოს ზოგადი ინფორმაცია სასამართლო სისტემის, მისი საქმიანობის, პრეცედენტული სამართლის, სასამართლო ხარჯების, დავების გადაწყვეტის ალტერნატიული მექანიზმების (ADR)

და სხვა ასპექტების შესახებ. CCJE-ს რეკომენდაციას იძლევა, რომ სრულად მოხდეს სასამართლო სისტემის მიერ ინტერნეტისა და სხვა ახალი ტექნოლოგიების დანერგვა, რათა ფართო საზოგადოებისთვის მისაწვდომი იყოს ის ელემენტები, რომლებზეც CCJE-ს N°6 დასკვნაშია საუბარი (პარაგრაფი 12 და მომდევნო პარაგრაფები).

22. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ეს არის ღირებული ინსტრუმენტი სასამართლოთა როლის მხარდასაჭერად. ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს ასევე შეუძლია გააუმჯობესოს ის გზები, რომელთა მეშვეობითაც სასამართლოებს შეუძლია დაინტერესებულ პირებს მიაწოდოს დეტალური ინფორმაცია ზოგადად პროცედურების შესახებ. შესაბამისად, CCJE-ს რეკომენდაციას იძლევა, რომ სასამართლოებმა დანერგონ მომხმარებელზე ორიენტირებული ელექტრონული საინფორმაციო მომსახურება.

23. ინფორმაციული ტექნოლოგიები სასამართლოს მომხმარებლებს საშუალებას აძლევს საქმის განხილვის დაწყების მიზნით ელექტრონული ფორმით მიმართოს სასამართლოს (ელექტრონული განაცხადი). CCJE მხარს უჭერს აღნიშნული პრაქტიკის შემდგომ განვითარებას².

24. CCJE-ს აზრით, სასამართლო ხელისუფლებამ უნდა უზრუნველყოს პრეცედენტული სამართლის, ან თუნდაც საეტაპო გადაწყვეტილებების ინტერნეტით გამოქვეყნება, რათა ეს ინფორმაცია ხელმისაწვდომი იყოს: i) უფასოდ, ii) ადვილად მისაწვდომი ფორმით, და iii) პერსონალურ მონაცემთა დაცვის გათვალისწინებით. CCJE მიესალმება საერთაშორისო პრეცედენტული სამართლის იდენტიფიკატორების დანერგვის ინიციატივას (როგორც ევროკავშირის პრეცედენტული სამართლის იდენტიფიკატორი - ECLI³), რაც ხელს შეუწყობს უცხო ქვეყნების სასამართლოების პრეცედენტული სამართლის ხელმისაწვდომობის გაუმჯობესებას.

D. ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება საქმეთწარმოებაში

25. ინფორმაციული ტექნოლოგიების მეშვეობით საქმის წარმოება გაცილები უფრო ეფექტური, ნათელი და საიმედო ხდება.

26. კომპიუტერიზაცია ეხმარება სასამართლოებს ფაილების მართვის რაციონალიზაციაში, ასევე, განსახილველი საქმეების რეგისტრაციასა და თვალყურის მიდევნებაში. ამგვარად, ფაილების მთელი სერიის ან ერთმანეთთან დაკავშირებული საქმეების მართვა უფრო უსაფრთხო პირობებში შეიძლება განხორციელდეს; შესაძლებელია სტანდარტული ფორმების შემუშავება სასამართლო გადაწყვეტილების ან ბრძანებებს და მრავალ-კრიტერიუმიანი მქონე სტატისტიკის საწარმოებლად დავების ყოველი კატეგორიის მიხედვით, რომლებიც შეიძლება საჯაროდ ხელმისაწვდომი გახდეს.

² იხილეთ, მაგალითად, რეგულაცია (EC) N°1896/2006, 12.12.2006წ. (ევროპული საგადასახადო დავალების შესახებ) და რეგულაცია (EC) N°805/2004, 21.04.2004წ. (ევროპული აღსრულების ფურცელი უდავო პრეტენზიების შესახებ).

³ იხილეთ, ევროკავშირის ოფიციალური ჟურნალი OJ C127, 29.04.2011წ., პუნქტი 1: საბჭოს გადაწყვეტილებანი ევროპული პრეცედენტული სამართლის იდენტიფიკატორის (ECLI) დანერგვისა და პრეცედენტული სამართლის ერთიანი მეტამონაცემების მინიმალური ნაკრების შესახებ.

27. კომპიუტერიზაცია ასევე აუმჯობესებს მოსამართლის მუშაობის ხარისხს, მაგალითად, მონაცემთა ბაზების მეშვეობით, რომლებშიც ბმულებია მოცემული შესაბამის სასამართლო გადაწყვეტილებებზე, კანონმდებლობაზე, სამართლის იდენტური საკითხებისადმი მიძღვნილ კვლევებზე, იურიდიულ კომენტარებზე სასამართლოს წინა გადაწყვეტილებებზე და სხვა, რაც ხელს უწყობს ცოდნისა და გამოცდილების გაზიარებას მოსამართლეთა შორის. ბაზარზე არსებული ამ სახის ყველაზე მოწინავე და სრულყოფილი პროგრამული უზრუნველყოფის საშუალებები და რესურსები უსასყიდლოდ უნდა იყოს ხელმისაწვდომი მოსამართლეებისათვის, რათა შეძლონ იურიდიული ინფორმაციის ყველა იმ წყაროს შემოწმება, რაც ხელმისაწვდომია სასამართლო პროცესის სხვა მონაწილე მხარეებისთვის (დაცვის ადვოკატები, ექსპერტები, და ა.შ.). უნდა შემუშავდეს სპეციალური დამხმარე რესურსები სასამართლო გადაწყვეტილების მიღების ხელშესაწყობად, რაც სასამართლო გადაწყვეტილების მიღებისა და მოსამართლეების მუშაობის პროცესის ხელშემწყობი დამატებითი დამხმარე საშუალებების სახით უნდა მოიაზრებოდეს.

28. იმავდროულად, ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებამ არ უნდა შეკვეცოს პროცესუალური გარანტიები (ან იმოქმედოს სასამართლოს შემადგენლობაზე), და არავითარ შემთხვევაში არ უნდა შეიზღუდოს სასამართლოს მომსახურეობებით მოსარგებლე პირების უფლება, რომ მათი საქმე მოსამართლის მიერ იყოს განხილული შეჯიბრებითი პროცესის ფორმატში. მათ უტყუარი მტკიცებულებების წარდგენის, მოწმეებისა თუ ექსპერტების სასამართლოს მიერ მოსმენის მოთხოვნის და ნებისმიერი მასალის ან სარჩელის წარდგენის საშუალება უნდა ჰქონდეთ, რომელსაც ისინი საჭიროდ ჩათვლიან. გარდა ამისა, ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებამ არ უნდა გამოიწვიოს სავალდებულო მოსმენების პრაქტიკასა და კანონით დადგენილი სხვა მნიშვნელოვანი პროცესუალური მოქმედებების განხორციელების ჩანაცვლება. ნებისმიერ შემთხვევაში, მოსამართლე ყოველთვის უნდა ინარჩუნებდეს უფლებას მოიხმოს მხარეები სასამართლოში, მოითხოვოს დოკუმენტების ორიგინალების წარმოდგენა და მოწმეების დაკითხვა. უსაფრთხოების მოთხოვნები არ უნდა წარმოადგენდეს დაბრკოლებას აღნიშნული შესაძლებლობებისათვის.

29. ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენება ამარტივებს დოკუმენტების გაცვლა-გამოცვლას. მხარეებს და მათ წარმომადგენლებს შეუძლიათ მიიღონ ინფორმაცია იმ სასამართლო საქმეების შესახებ, რომლებშიც ჩართულნი არიან. შესაბამისად, მათ შეეძლება თვალყური მიადევნონ საკუთარი სასამართლო საქმის მსვლელობას, ამ საქმის კომპიუტერიზებულ ისტორიაზე წვდომის მეშვეობით.

30. ვიდეო-კონფერენციები ხელს შეუწყობს სასამართლო განხილვების ჩატარებას გაუმჯობესებული უსაფრთხოების პირობებში და შესაძლებელი გახდება მოწმეთა და ექსპერტების დისტანციურად მოსმენა. თუმცა, აღსანიშნავია, რომ ამას შეიძლება უარყოფითი მხარეც ჰქონდეს, რაც იმაში მდგომარეობს, რომ ვიდეო-კონფერენციის პირობებში მოსამართლის მიერ მხარეების, მოწმის ან ექსპერტის სიტყვებისა და რეაქციის უშუალო და ზუსტი აღქმა უფრო რთულდება. განსაკუთრებული ყურადღება უნდა დაეთმოს ვიდეო-კონფერენციებისა და მტკიცებულებათა წარმოდგენის იმგვარად განხორციელებას, რომ დაცვის მხარის ინტერესები არ დაზარალდეს.

31. ინფორმაციული ტექნოლოგიების როლი უნდა შემოიფარგლოს მხოლოდ პროცესუალური ეტაპების გამარტივებით და ჩანაცვლებით, რაც საქმის არსებით მხარესთან დაკავშირებით ინდივიდუალიზირებული გადაწყვეტილების მიღებას შეუწყობს ხელს. ინფორმაციული ტექნოლოგიები ვერ ჩანაცვლებენ მოსამართლეს საქმის მოსმენასა და მასთან დაკავშირებული ფაქტობრივი მტკიცებულებების შეფასებაში, იმ კანონის განსაზღვრაში, რომელიც საქმესთან მიმართებაში უნდა გავრცელდეს და კანონის მოთხოვნების დაცვით გადაწყვეტილების მიღებაში.

E. მართვა ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენებით

32. სამართალწარმოების ყველა ეტაპზე ინფორმაციული ტექნოლოგიები მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის ხარისხის გასაძლიერებლად უნდა იყოს გამოყენებული და მათ საფრთხე არ უნდა შეუქმნან მოსამართლეთა დამოუკიდებლობას. მოსამართლეები მნიშვნელოვან როლს ასრულებენ როგორც საკუთარი, ასევე ინსტიტუციონალური დამოუკიდებლობის და მიუკერძოებლობის უზრუნველყოფაში. ამიტომაც, ისინი ჩართულნი უნდა იყვნენ იმ გადაწყვეტილებების მიღებაში, რომელიც ზეგავლენას ახდენენ ამ ასპექტებზე.

33. ინფორმაციული ტექნოლოგიების მეშვეობით ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა ხელს შეუწყობს მოსამართლეთა უფრო მეტ ავტონომიურობას მათზე დაკისრებული ვალდებულებების შესრულების პროცესში.

34. გადაჭარბებულმა დამოკიდებულებამ ტექნოლოგიებსა და ტექნოლოგიების მაკონტროლებლებზე, შესაძლოა საფრთხეს შეუქმნას მართლმსაჯულებას. ტექნოლოგია სასამართლო პროცესისა და მოსამართლის მუშაობის ყველა ასპექტის შესაფერისი უნდა იყოს. მოსამართლეები არ უნდა მოექცნენ ტექნოლოგიებისა და მათი მაკონტროლებლების გავლენის ქვეშ მხოლოდ ეფექტურობის მიზნებიდან გამომდინარე. ტექნოლოგიები ადაპტირებული უნდა იყოს სასამართლო საქმეთა კატეგორიისა და სირთულის დონის გათვალისწინებით.

35. CCJE-ს აზრით, ინსტრუქციები, სტანდარტული ფორმები, თუ სხვა სასამართლო გადაწყვეტილებების ფორმასა და შინაარსთან დაკავშირებული მოსაზრებები და წინადადებები არ უნდა იყოს მოხვეული მოსამართლეებზე სხვა უფლებამოსილი ორგანოს მიერ იმის გამო, რომ სამართალწარმოების პროცესში გამოყენებული ინფორმაციული სისტემის არქიტექტურა მოითხოვს ამას; უფრო მეტიც, ინფორმაციული სისტემის არქიტექტურა მოქნილი უნდა იყოს და თავად უნდა მოერგოს პრეცედენტული სამართალისა და პრაქტიკის საჭიროებებს.

36. უაღრესად მნიშვნელოვანია დიალოგი ტექნოლოგიის შემქმნელებსა და სასამართლო პროცესზე პასუხისმგებელ პირებს შორის. ინფორმაციული ტექნოლოგიების მართვა მოსამართლეთა საბჭოს, ან სხვა მსგავსი დამოუკიდებელი ორგანოს კომპეტენციაში უნდა შედიოდეს. დამოუკიდებლად იმისა, თუ რომელი ორგანო იქნება პასუხისმგებელი ინფორმაციული ტექნოლოგიების მართვაზე,

აუცილებელია მოსამართლეების აქტიური ჩართულობა ინფორმაციულ ტექნოლოგიებთან დაკავშირებული გადაწყვეტილებების მიღებაში.

37. მოსამართლეებს მოქნილობის საშუალება უნდა ჰქონდეთ, როდესაც გადაწყვეტილებები უნდა იყოს მიღებული სასამართლო საქმეების მართვის გზებსა და დოკუმენტების წარმოებასთან დაკავშირებით. საქმეთწარმოების სისტემამ არ უნდა შეზღუდოს ეს მოქნილობა.

38. მოსამართლეებმა და სასამართლო პერსონალმა უნდა გაიაროს საწყისი ტრენინგი, და შემდგომი ტრენინგები ინფორმაციული ტექნოლოგიების გამოყენების საკითხებზე, რათა მათ სრულყოფილად და სათანადოდ შესძლონ ინფორმაციული სისტემებით სარგებლობა.

39. ინფორმაციული ტექნოლოგიები შეიძლება მნიშვნელოვანი ინსტრუმენტი იყოს გამჭვირვალობისა და ობიექტურობის გასაძლიერებლად საქმეების გადანაწილებისა და საქმისწარმოების ხელშეწყობის თვალსაზრისით. ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს შეუძლიათ მნიშვნელოვანი როლი ითამაშონ მოსამართლეთა და სასამართლოების შეფასებაში. თუმცა, ინფორმაციული სისტემებიდან მოპოვებული მონაცემები არ უნდა წარმოადგენდეს ინდივიდუალური მოსამართლის მუშაობის შეფასების ერთადერთ გზას. სტატისტიკური მონაცემები შესწავლილ უნდა იყოს მოსამართლეთა საბჭოს, ან სხვა მსგავსი დამოუკიდებელი ორგანოს მიერ⁴.

40. ინფორმაციული ტექნოლოგიების მართვა ნებისმიერი ორგანიზაციისათვის გამოწვევას წარმოადგენს. სასამართლო ორგანოების მმართველი სტრუქტურებისათვის ეს ახალი და საპასუხისმგებლო ამოცანაა, მაგრამ ინფორმაციაზე დაფუძნებული მართვა ინსტიტუციური დამოუკიდებლობის განვითარების შესაძლებლობაა.

41. ინფორმაციული ტექნოლოგიების განვითარებისათვის გამოყოფილი დაფინანსების ოდენობა იმის მიხედვით უნდა წყდებოდეს, თუ რა წვლილი შეაქვთ ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს სასამართლოების მუშაობაში, მართლმსაჯულების ხარისხისა და მოქალაქეთა მომსახურების დონის გაუმჯობესებაში.

F. დასკვნები და რეკომენდაციები

i. CCJE მიესალმება ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს, როგორც მართლმსაჯულების აღსრულების გაუმჯობესების საშუალებას;

ii. ინფორმაციულ ტექნოლოგიებს მნიშვნელოვანი წვლილის შეტანა შეუძლიათ მართლმსაჯულების ხელმისაწვდომობის, საქმეების მართვისა და მართლმსაჯულების სისტემის შეფასების გაუმჯობესების საქმეში;

iii. ინფორმაციული ტექნოლოგიები მთავარ როლს ასრულებენ მოსამართლეებისთვის, ადვოკატებისთვის და მართლმსაჯულების სისტემის სხვა მონაწილე მხარეებისათვის, ასევე საზოგადოებისა და მედიისათვის ინფორმაციის მიწოდების საქმეში;

⁴ ასევე, იხილეთ CCJE-ს დასკვნები № 1(2001), პუნქტი 9, № 10(2007) და № 11(2008).

iv. ინფორმაციული ტექნოლოგიები მორგებული უნდა იყოს მოსამართლეებისა და სხვა მომხმარებლების საჭიროებებზე. ინფორმაციულმა ტექნოლოგიებმა არ უნდა დაარღვიოს ისეთი გარანტიები და პროცესუალური უფლებები, როგორცაა სამართლიანი სასამართლო განხილვის უფლება;

v. მოსამართლეები ჩართულნი უნდა იყვნენ ყველა იმ გადაწყვეტილების მიღების პროცესში, რომლებიც სასამართლო სისტემაში ინფორმაციული ტექნოლოგიების თვალსაზრისით არსებული საჭიროებების დადგენას ეხება;

vi. გათვალისწინებულ უნდა იქნას იმ პირთა საჭიროებები, რომლებსაც არ შეუძლიათ ინფორმაციული ტექნოლოგიებით სარგებლობა;

vii. მოსამართლე ყოველთვის უნდა ინარჩუნებდეს უფლებას, მოიხმოს მხარეები სასამართლოში, მოითხოვოს დოკუმენტების ორიგინალების წარდგენა და მოწმეების დაკითხვა;

viii. CCJE მოუწოდებს ინფორმაციული ტექნოლოგიების ყველა შესაძლებლობების გამოყენებისაკენ, და ხაზს უსვამს ინფორმაციული ტექნოლოგიების მნიშვნელობას სასამართლო სისტემებში, როგორც სამართლის უზენაესობის გარანტიას დემოკრატიულ სახელმწიფოებში;

ix. ინფორმაციული ტექნოლოგიები არ უნდა ერეოდეს მოსამართლის უფლებამოსილებებში და მან საფრთხე არ უნდა შეუქმნას კონვენციაში ჩამოყალიბებულ ფუნდამენტურ პრინციპებს.